

ПАМ'ЯТНИКИ УКРАЇНИ

№ 2

1971

Орган Українського товариства
охорони пам'яток історії
та культури

ВИХОДИТЬ
РАЗ НА КВАРТАЛ
РІК ВИДАННЯ ТРЕТІЙ

ЗМІСТ

П. Арсенич, І. Козовик. Співець прикарпатського краю	3
П. Леценко. Людина з легенди	5

З ДОСВІДУ РОБОТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОВАРИСТВА

В. Шлак. У Шевченковому краю	7
В. Фурсева. Зберегти спадщину минулого	10
З. Першма. Народний університет популяризації пам'яток	12
О. Гололобов. Пропаганда пам'яток сувенірами	13
З. Ілзашенко. «Це потрібно жити!»	16
М. Гиндюк. Для прийдешніх поколінь	18
Г. Пінчук. Громадська інспекція діє	22
І. Ігнатій. Робота науково-методичного кабінету	26
Г. Галай. Це лише початок	28
Г. Яценко, Ф. Акулінкін. У невтомному пошуку	29
М. Огієнко. Юні краєзнавці	30
Я. Клейман. Кімната-музей у першій організації	30

Розповіді про наших активістів

С. Дзядиженко. Людям на добро	31
В. Герматний. Дерунок кобзаря	34

ПОШУКИ, ЗНАХІДКИ

Л. Колесник. Про що розповідають давні фрески	35
О. Курасєв. Прикарпатська домна	38
Г. Оліфанова. Цінна історична пам'ятка	41

m 585688

ЦІННА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТКА

У державній історичній бібліотеці УРСР знаходиться унікальна рукописна книга «Пом'яник», або так званий синодик Києво-Печерської лаври. Це невелика за розміром, але досить об'ємна книга, написана уставним письмом на 266 аркушах. Повний час вона вважалася знищеною у великій пожежі, що була в Києві у 1718 році.

Книга має: зміст, передмову та пом'яник.

У передмові читаємо, що «...известно жкто първый упис (мається на увазі перший пом'яник) изгорель пленением киевскыя вѣзбожнаго царя Менкирева и с погаными огаряны. Тогда в сію божественную церковь опустиша, и все святыя книги и иконы пожгоша. Мы ж по днех нескольких из их поганьства изшедше и паки начахом имена писати, ихше помняше, еже испрѣва написаны быхша».

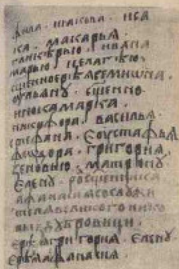
Виходячи з того, що перший «Пом'яник» згорів, а новий міг бути заведений лише після відходу татар, можна припустити, що написання його розпочато приблизно в 1483—1490 роках, оскільки в 1482 році на Київ вчинили напад кримські татари.

Вести «Пом'яник» доручалось людині, яка користувалась великим довір'ям у братії монастиря. Згідно інструкцій в книгу суворо заборонялось записувати когонебудь без відому братії.

При занесенні тих чи інших осіб в «Пом'яник» існував класовий підхід, згідно якого спочатку записувались духовні особи — патріархи, митрополити, єпископи,

архімандрити тощо, потім — роди князів, бояр, дворян і в останньому розділі — міщанські, козацькі і прості роди.

За право бути занесеним в «Пом'яник» робилось спеціальне пожертвування. Наприклад: на листі 114 читаємо: «С Путивля сотникова жѣна Хотѣньскаго Нелша вписала род свой 11 душ, а за тыи души имать давати в году на год по кади меду». Такі пожертвування були досить різноманітні. На листі 192 значиться «Сіи 5 душ за ручницю вписали», а далі «Сіи души вписал Иван Шкетко за сермяги». В інших записах говориться, що «уписані за скатерть и полотно, за масло» та інше. Наведені приклади свідчать про те, що лавра не гребувала будь-яким видом жертву-

СТОРІНКА З «ПОМ'ЯНИКА».

вань, безкоштовно ж не робила нічого.

«Пом'яник» є цінним історичним документом. За його допомогою можна встановити імена конкретних історичних осіб, що займали високі посади, зокрема в Києві. Наприклад, на листі 126 значиться рід київського воєводи Романа Єлізаровича, в той час

як у відомому реєстрі правителів міста Києва він відсутній.

«Пом'яник Києво-Печерської лаври» стане в нагоді науковим працівникам та всім, хто цікавиться історією Київської Русі.

Г. ОЛИФАНОВА,
завідуюча відділом стародруківаних
та рідкісних книг державної історичної
бібліотеки УРСР.

РЕСТАВРУЄТЬСЯ ЗА КОШТИ ТОВАРИСТВА

ПАМ'ЯТКА АРХІТЕКТУРИ XVII
СТОЛІТТЯ — МИКОЛАЇВСЬКА
ЦЕРКВА В МІСТІ ГЛУХОВІ.